

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode: 12:00 uur d.d. 7 mei – 12:00 uur d.d. 10 mei

5.1.2e Directie Communicatie Vragen? Mail naar 5.1.2e@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 Patiënten met long covid 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen ANVR Longfonds 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting en karakterisering

- In de berichtgeving in aanloop naar de persconferentie stellen media dat 'versoepelingen in aantocht zijn' (AD) maar dat het definitieve besluit morgen pas valt. Volgens media hebben de versoepelingen betrekking op stap 2 uit het stappenplan; doortroomlocaties open, meer sport mogelijk, onder voorwaarden muziek- en toneelstukken mogelijk, waarschijnlijk terrassen open om 10:00 uur en terrassen 's avonds iets langer open. Over dat laatste wordt nog gediscussieerd, aldus een ingewijde. In aanloop naar de persconferentie laat bestuursvoorzitter van het Zuiderland David Jongen (aan tafel bij talkshow Humberto) weten het verstandig te vinden om op 18 mei niet te versoepelen doordat de cijfers nog erg hoog zijn. Volgens Jongen moet het kabinet twee tot drie weken wachten zodat de cijfers echt kunnen dalen naar het niveau van vorig jaar en moeten 'alle ballen' op het vaccineren worden gezet. Viroloog LUMC Louis Kroes vindt juist dat het kabinet wel de volgende stap moet zetten, omdat het effect op de ziekenhuizen pas weken later zichtbaar is. Kroes verwacht dat met het warmere weer de cijfers weer gaan dalen en we eind van de maand wellicht op de helft van het aantal besmettingen zitten en er dus 'speelruimte' is.
- Uit een peiling van het Longfonds blijkt dat de gevolgen van long covid zichtbaar zijn op de werkvloer. Zo blijkt dat driekwart van de deelnemers na besmetting nog niet aan het werk is, waarbij 65% aangeeft milde tot ernstige problemen te hebben met dagelijkse activiteiten. Artsen uiten afgelopen weekend en vanochtend in verschillende kranten hun zorgen over de gevolgen en de behandeling van long covid patiënten. AD en de Volkskrant spreken van 'een van de grootste raadsels van de pandemie'. Volgens de kranten zijn artsen namelijk op zoek naar de oorzaak en een behandelingsmethode. Medisch adviseur bij C-support Alfons Olde Loohuis roept dan ook op tot onderzoek naar behandelingen en medicijnen voor long covid patiënten. Bedrijfsartsen 'worstelen' eveneens met de gevolgen van long covid en merken dat het een lastig te accepteren ziekte is, voor zowel werknemer als werkgever, doordat de klachten 'ongrijpbaar en niet eenduidig' zijn. Volkskrant stelt dat patiënten wel 'enige hoop' kunnen putten uit wat experts wel weten over long covid. Zo stelt internist Kees Brinkman (OLVG) dat het goede nieuws is dat de meeste patiënten uiteindelijk opknappen.
- De uitspraken van premier Rutte rond de introductie van het Europese reiscertificaat konden in de reisbranche rekenen op kritiek. ANVR-directeur Frank Oostdam noemt de gang van zaken 'bijzonder teleurstellend'. Voorman Barin Marnix Fruitema meldt dat de branche in juni 'de coronareispass' wil hebben klaarliggen: "We zijn het wachten beu."
- Het nut en noodzaak van testen voor toegang wordt naar aanleiding van het debat vorige week aangehaald in de media en onder de loep genomen. Het wordt gezien als 'mosterd na de maaltijd'. Volgens Hoofdonderzoeker Fieldlab Evenementen Andreas Voss zal de testsamenleving iets 'tijdelijks' zijn: "Eerst komende zomer op weg uit de lockdown, en daarna in de winter om te zorgen dat we minder snel in een lockdown gaan."

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)

-

Informatiebehoefte
Welke informatie vragen leven er bij getroffen?

- Via de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge vragen over versoepelingen. Aan de ene kant vraag men zich af waarom de versoepelingen zijn doorgevoerd terwijl de ziekenhuizen nog steeds vol liggen. Aan de andere kant vraagt men of de terrassen langer open kunnen blijven, en of locaties als musea of dierentuinen weer open kunnen gaan.
- Via de social mediakanalen van minister De Jonge vragen over het vaccineren. Zo vragen mensen die een eerste prik met het AstraZeneca-vaccin hebben gehad zich af of zij nog een vaccinatie met hetzelfde vaccin krijgen nu de EU heeft aangegeven dit vaccin niet meer in te kopen. Daarnaast steeds vaker berichten van (ouders van) jongeren van 16/17 jaar oud met een medische indicatie die (voor hun kind) om een vaccin vragen.

In welke informatiebehoefte wordt voorzien? ('5 vragen over...')

- AD stelt de vraag waarom de VS 'ineens' opriep tot het opheffen van de patenten bij vaccins.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Uit een peiling van het Longfonds blijkt dat driekwart van een groep van ruim 1800 mensen die corona heeft gehad nog niet volledig aan het werk is. 95% van hen geeft aan na drie maanden tot een jaar na de eerste klachten nog steeds last te hebben van klachten. Zo'n 65% van de mensen die deelnamen aan de peiling geeft aan matige tot ernstige problemen te hebben met dagelijkse activiteiten als bijvoorbeeld huishoudelijke taken. Eenzelfde percentage ervaart matige tot

ernstige pijn door corona. Daarnaast maken vier op de tien mensen zich zorgen of ze ooit weer volledig aan het werk kunnen.

- De Rotterdamse ziekenhuizen Maasstad en Ikazia kunnen niet garanderen dat ze tijdens het Eurovisie Songfestival extra zorg kunnen bieden aan bezoekers, personeel en artiesten van het festival in Ahoy. Volgens bestuurders is het personeel overbelast met de zorg voor coronapatiënten, waardoor acute zorg in het gedrang kan komen. Dat bevestigt een woordvoerder van het Maasstad Ziekenhuis na berichtgeving van Nieuwsuur.
- De **Japanse premier Yoshihide Suga** is niet van plan af te zien van de Olympische Spelen in zijn land. De druk vanuit de bevolking neemt toe om dat wel te doen, maar de premier zegt: "We gaan er alles aan doen om in deze tijd van de coronapandemie het leven en de gezondheid van de mensen te beschermen én een veilig sportevenement te organiseren."
- De WHO heeft het Chinese vaccin Sinopharm goedgekeurd voor noodgebruik en raadt het vaccin aan voor mensen boven de achttien jaar. Voor volledige werkzaamheid dient het middel twee keer te worden toegediend met een periode van drie tot vier weken tussen de eerste en de tweede prik.
- Duitsland gaat het Janssen-vaccin alleen toedienen aan 60-plussers door de potentiële bijwerkingen van het vaccin. Jongeren kunnen het middel nog op vrijwillige basis krijgen na overleg met een arts
- Noorwegen stopt waarschijnlijk het met het gebruik van het Janssen- en AstraZeneca-vaccin. Het Noorse instituut voor volksgezondheid en een speciale commissie hebben beide het advies gegeven de vaccins niet te gebruiken in het vaccinatieprogramma. Mensen die de vaccins graag willen kunnen deze nog wel krijgen
- Viruswaarheid heeft vanochtend hun aangespannen rechtszaak tegen de maatregelen verloren. Volgens de rechter is er voldoende wettelijke basis voor de maatregelen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- De Telegraaf meldt dat 'veel landgenoten' afgelopen zaterdag naar Antwerpen zijn afgereisd om op het terras te zitten en ook hotels merken een toename van het aantal Nederlandse bezoekers.

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- **Medisch adviseur bij C-support Alfons Olde Loohuis** roept op tot onderzoek naar behandelingen en medicijnen voor long covid patiënten.
- **Voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Heelkunde Jaap Bonjer** stelt dat de uitgestelde zorg net zo'n grote crisis is als de covid-crisis. Samen met 13 wetenschappelijke en beroepsverenigingen roept hij in een gezamenlijk plan op om de 140.000 uitgestelde operaties zo snel mogelijk in te halen. Dit willen zij doen door op de huidige, volgens Bonjer 'onconventionele', manier door te blijven werken. Hij meent dat de lessen die geleerd zijn tijdens de coronacrisis ook toegepast kunnen worden op het inhalen van de uitgestelde zorg. "Als we terugzakken in ons traditionele patroon heeft dat een enorme schade aan de kwaliteit van onze patiënten tot gevolg."

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- In het hoofdredactioneel commentaar van Trouw is de redactie tegenstrijdig in haar gedachten of het wel of niet eerlijk is om voorrechten te verlenen aan ouderen die al gevaccineerd zijn, terwijl jongeren 'noodgedwongen' wachten op hun prikken. Volgens het commentaar is het een 'zinloze operatie' om de last en schade die verschillende generaties hebben tegen elkaar af te zetten. Het virus treft ieder op een andere manier, vergelijkingen leiden vooral tot verwijten en vijandigheid, aldus Trouw. Volgens de krant is het echt teveel gevraagd om mensen met twee prikken nog onbepaalde tijd te laten wachten. Zij moeten weer wat ruimte krijgen. Dat is zuur voor wie nog niet aan de beurt is voor een vaccinatie, maar voor de samenleving als geheel is het nodig.
- Vanochtend in FD en Volkskrant wederom aandacht voor het voorstel van de VS om de patenten op vaccins vrij te geven. FD spreekt van een 'patstelling' in de discussie waar de EU 'de boot afhoudt' terwijl arme landen als India en Zuid-Afrika oproepen de patenten vrij te geven. Volkskrant voegt toe dat de Europese regeringsleiders zich 'redelijk eensgezind' toonden in hun oordeel dat patenten niet de oorzaak zijn van de huidige schaarste aan vaccins in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Zo zouden EU-leiders de oproep van de VS zien als een 'publicitaire stunt' en zouden zij bezorgd zijn dat het vrijgeven van de patenten van de mRNA-vaccins China 'in de kaart speelt'.
- Het **FD** stelt vanochtend dat de overheid burgers 'dwingt' in de richting van Google en Apple omdat de apps van de Rijksoverheid alleen worden aangeboden voor deze klanten. Daarmee belemmeren ze volgens het FD concurrentie en worden burgers gedwongen in zee te gaan met de Amerikaanse techbedrijven. Volgens experts zijn er verschillende veilige alternatieven.

Vaccineren

- NRC stelt dat er onduidelijkheid heerst over hoe, wanneer en waar ongedocumenteerden, arbeidsmigranten en daklozen gevaccineerd zullen worden. Volgens de krant zijn deze groepen niet alleen moeilijk te vinden, maar is hun besmettingsrisico ook hoog doordat ze vaak dicht op elkaar wonen. Officieel kunnen deze groepen zich bij de GGD aanmelden voor een vaccin, maar volgens programmamanager Annette Hoogbrugge en basisarts Floor Goekoop, beiden van stichting Dokters van de Wereld, is er weinig zicht op of dit goed gaat. Volgens Hoogbrugge is het voor de GGD-medewerkers namelijk een 'arbeidsintensief' en ingewikkeld proces doordat veel ongedocumenteerden slecht

Nederlands of Engels spreken, daarnaast moet de GGD-medewerkers maar 'net voldoende zijn ingelicht over de mogelijkheid voor ongedocumenteerden om gevaccineerd te worden, en weten dat daarbij geen burgerservicenummer nodig is'. Overheidsinstanties hebben inmiddels programma's opgezet om vaccinatie voor deze groepen makkelijker te maken, maar volgens Esmé Wiegman van Valente komen deze plannen 'aan de late kant' komen.

- Nu andere landen 'vaccinokkertjes' inzetten om mensen te motiveren om zich te laten vaccineren stelt Volkskrant de vraag of Nederlands dit ook moet gaan doen? **Hoogleraar gezondheidspsychologie Andrea Evers (Universiteit Leiden)** meent dat we veel meer gebruik kunnen maken van 'positieve stimulansen' om mensen te overtuigen zich te laten vaccineren. Mensen die 'fel gekant' zijn tegen het vaccineren haal je er volgens Evers niet mee over, maar er is 'een veel grotere groep mensen die het vaccin niet zo interesseert, die andere dingen aan het hoofd heeft, of die gewoon een beetje lui is' die je hiermee wél kunt overhalen. **Hoofd wetenschappelijk onderzoek van de Corona Gedragseenheid van het RIVM Marijn de Bruin** stelt echter dat informeren nog steeds het belangrijkste onderdeel van de vaccinatiecampagne is.
- In [Trouw](#) een reportage over gevaccineerde ouderen die aangeven zich, na vaccinatie, nog steeds niet veel vrijer te voelen. Ze geven aan voorzichtig te zijn om anderen niet te besmetten. Volgens **epidemioloog en gedragskundige Ester Metting (RUG)** is dit gedrag 'goed verklaarbaar' doordat hun omgeving nog zodanig is ingericht dat 'ze zulk gedrag haast wel moeten vertonen'. Wat volgens Metting ook meespeelt is dat nog niet helemaal duidelijk is wat gevaccineerden nu wel en niet mogen. Volgens Metting zullen de ouderen na verloop van tijd wel weer terugvallen in hun oude gedrag.
- De Telegraaf meldt dat huisartsen nog altijd merken dat de vaccinatiebereidheid met het AstraZeneca-vaccin voor 60- tot 64-jarigen 'zeer wisselend' is door de aanhoudende angst voor ernstige bijwerkingen.

Behandeling long covid

- Artsen uiten afgelopen weekend en vanochtend in verschillende kranten hun zorgen over de gevolgen en de behandeling van long covid patiënten. Deze patiënten kampen met klachten als vermoeidheid, 'brain fog' (geheugenverlies en concentratieproblemen) en reukverlies. AD en de Volkskrant typeren long covid als 'een van de grootste raadsels van de pandemie' waarbij artsen nog zoeken naar de oorzaak en een behandelmethode. AD legt de focus op de hersenaandoeningen en stelt dat 30% van de long covid patiënten moeite heeft met dingen onthouden en vaak hoofdpijn heeft, maar dat de oorzaak van deze symptomen niet bekend is. Zo stelt **Nederlandse Vereniging voor Neurologie-voorzitter Ewoud van Dijk** dat bij gangbare onderzoeken, nauwelijks schade aan het licht komt. Artsen geven dan ook aan dat zij meer behoefte hebben aan informatie en onderzoek naar de oorzaken van long covid. Trouw meldt vanochtend dat ook bedrijfsartsen 'worstelen' met de gevolgen van long covid. Zo stelt **Nederlandse Vereniging voor Arbeids- en Bedrijfsgezondheidsvoorzitter Gertjan Beens** dat het door het 'grillige' en onvoorspelbare verloop van de aandoening voor bedrijfsartsen moeilijk is om werknemers van advies te voorzien. Ook merken de artsen dat het een lastig te accepteren ziekte is, voor zowel werknemer als werkgever, doordat de klachten 'ongrijpbaar en niet eenduidig' zijn. Volkskrant interviewt enkele artsen en stelt dat patiënten wel 'enige hoop' kunnen putten uit wat experts wél weten over long covid. Zo stelt **longarts longarts Bram van den Borst (Radboudumc)** dat mensen die thuis hebben uitgezakt 'absoluut' langzamer herstellen dan de groep die in het ziekenhuis heeft gelegen, ook doet zich volgens de krant een 'intrigerend verschijnsel' voor waarbij sommige patiënten opknappen na vaccinatie. **Internist Kees Brinkman (OLVG)** sluit af toe dat het goede nieuws is dat de meeste patiënten uiteindelijk opknappen.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

Commentaar op mogelijke versoepelingen

- In de berichtgeving in aanloop naar de persconferentie spreken media dat 'versoepelingen in aantocht zijn' (AD) maar dat het definitieve besluit dinsdag pas valt. Volgens media hebben de versoepelingen betrekking op stap 2 uit het stappenplan; doorstroomlocaties open, meer sport mogelijk, onder voorwaarden muziek- en toneel mogelijk, waarschijnlijk terrassen open om 10:00 uur en terrassen 's avonds iets langer open. Over dat laatste wordt nog gediscussieerd, aldus een ingewijde.
- **Sportschoolleigenaar Arie Boomsma** vindt dat het dit kabinet ontbreekt aan visie op gezondheid en hij vindt dat veiligheid allang geen beleidsreden meer is. Hij zegt hierover: "Zelfs toen vanuit de zorg de noodkreet kwam niet nog eens ruim €900 miljoen te investeren in een testcultuur, maar dat geld liever te steken in preventie werd er niet geluisterd. Boomsma vindt het moeilijk te begrijpen dat de sportsector dicht blijft. **Prof. Medisch immunoloog Ger Rijkers** reageert dat in een binnensportruimte de virusverspreiding wel met een factor 30 omhoog kan gaan. Ook het argument dat de sportschool bijdraagt aan het verbeteren van het immuunsysteem vindt Rijkers net een stap te ver.
- **Viroloog Bert Niesters** vindt dat het kabinet nog minstens een week moet wachten met het aankondigen van versoepelingen. Niesters vindt dat als je nu versoepelt je zou zwichten voor de maatschappelijke druk.
- **Viroloog Louis Kroes** vindt dat het kabinet wel de volgende stap moet zetten omdat het effect op de ziekenhuizen pas weken later zichtbaar is. Kroes verwacht dat met het warmere weer de cijfers weer gaan dalen en we eind van de maand wellicht op de helft van het aantal besmettingen zitten en er dus 'speelruimte' is.
- **Bestuursvoorzitter van het Zuyderland-ziekenhuis David Jongen** zegt, aan tafel bij talkshow Humberto, dat het verstandig zou zijn om ook op 18 mei niet te versoepelen doordat de cijfers nog hoog zijn. Volgens Jongen moet het kabinet twee tot drie weken moet wachten zodat de cijfers echt kunnen dalen naar het niveau van vorig jaar en moeten 'alle ballen' op het vaccineren worden gezet.

Vaccinatiepaspoort

- Naar aanleiding van uitspraken van premier Rutte rond de introductie van het Europese reiscertificaat is in de reisbranche onrust ontstaan. Directeur ANVR Frank Oostdam noemt de gang van zaken 'bijzonder teleurstellend'. En Voorman Barin Marnix Fruitema meldt dat de branche in juni 'de coronareispas' wil hebben klaarliggen: "We zijn het wachten beu."
- **D66-kamerlid Jan Paternotte** reageert: "Ik reken erop dat de corona-reispas eind juni klaar is want in augustus liggen de pepernoten in de winkels ter aankondiging van het einde van de zomer."
- NRC meldt dat het vaccinatietempo 'fors' moet worden opgevoerd als de doelstelling van 1 juli gehaald wil worden. Voor verdere versoepelingen is het vaccineren 'van groot belang' en zal ook invloed hebben op het vaccinatiepaspoort. Zo zullen volgens de krant 'miljoenen Nederlanders' het vaccinatiepaspoort nog moeten aanvullen met een negatieve test waardoor een 'zorgeloze zomer zonder testen er lang niet voor iedereen inzit'. Ondanks alle tegenslagen is het doel van 1 juli volgens de krant wel haalbaar, als de vaccinfabrikanten hun belofte nakomen. NRC zet hierbij wel de kanttekening dat de vaccinatiecampagne 'niet helemaal soepel verloopt' omdat bijvoorbeeld onduidelijk blijft hoeveel prikken er precies zijn gezet doordat de centrale registratie 'niet op orde is'.

Testsamenleving

- Volgens het AD zaten de testers voor toegangstesten 'duimen te draaien op bijna lege locaties', terwijl de Tweede Kamer dertien uur debatteerde over de nieuwe wet op toegangstesten. Volgens de krant is er personeel zat, maar zijn er geen evenementen. De **directeur van Lead Healthcare** zegt hierover: "Onze locaties zijn gewoon vol bemenst, we hebben die mensen werk toegezegd, als ik ze nu wegstuur heb ik ze straks niet zomaar weer terug."
- **OMT-lid Andreas Voss** zegt voldoende data te hebben verzameld en trots te zijn op hoeveel er bereikt is bij de fieldlabs en geeft aan dat nu het woord is aan de politiek om op basis van het onderzoek besluiten te nemen over de testsamenleving. Volgens Voss zal dat iets 'tijdelijks' zijn: "Eerst komende zomer op weg uit de lockdown, en daarna in de winter om te zorgen dat we minder snel in een lockdown gaan. Vervolgens pas in de volgende pandemie, waarvan ik vrees dat die niet honderd jaar op zich zal laten wachten." Voss stelt wel een belangrijke kanttekening bij het binnenlands gebruik van het vaccinatiepaspoort: "Gevaccineerden hebben nog 60% kans het virus mee te nemen, zonder ernstig ziek te worden. Die mensen mengen met geteste mensen is dus een risico. Want die lopen dan het risico alsnog besmet te raken. Dit kan pas echt veilig als de overgrote meerderheid van Nederland is geprikt."
- **Hoogleraar translationele epidemiologie Cecile Janssen** is kritisch op de gebruikte standaardmodellen tijdens de Fieldlabevenementen waarop het OMT, het kabinet adviseert. Janssen vraagt zich af of de resultaten representatief zijn om dat ze verwacht dat het gedrag van bijvoorbeeld supporters 'mogelijk' voorbeeldigere is omdat ze wisten dat hun gedrag werd gemeten. Een model dat niet is getoetst en vol aannames en onzekerheden staat. Ze vindt dat 'ongehoord en onacceptabel'.
- De **KNVB**, **De Eredivisie CV** en de **Keuken Kampioen** divisie zeggen 'zwaar teleurgesteld' te zijn over de uitkomst van het overleg dat er definitief geen supporters welkom zijn bij de competities. Ze vinden het moeilijk te begrijpen dat de overheid niet doet met de uitkomsten van de pilots. Ze hopen wel dat er nog mogelijkheden zijn na 18 mei voor de nacompetitie.
- Volgens **opiniemaker Sywert van Lienden** gaat het testen voor toegang waarschijnlijk alleen gebruikt worden bij grotere evenementen, omdat kleine branches zoals bijvoorbeeld musea en bioscopen testen voor toegang niet zien zitten. Van Lienden geeft aan dat het handig geweest was als het testen voor toegang al tijdens de lockdown gereed. Van Lienden zou het nu vooral verder uitrollen voor jongeren die nog niet gevaccineerd zijn en om alvast vooruit te lopen op mogelijke mutaties richting het naar waardoor we wellicht eind van het jaar niet opnieuw in een lockdown terecht komen.